

PLATOWEDSTRIJD 2020

Werk

De *Gorgias* handelt over de definitie van welsprekendheid, maar ook over de vraag wat het menselijk geluk is (εὐδαιμονία) en hoe je je leven kunt inrichten om gelukkig te zijn. Socrates treedt hierover in discussie met Callicles, een student van de sofist Gorgias.

Situering

In de voorafgaande passage heeft Callicles de volgende stelling verdedigd: om gelukkig te zijn, mogen we onze begeerten niet bedwingen, maar we moeten ze aanwakkeren en trachten te bevredigen. Socrates werpt in respons de tegenovergestelde houding op. Hierdoor komt het gesprek op de tegenstelling tussen een gematigd vs. een losbandig leven (σώφρων vs. ἀκόλαστος).

Een gelukkig leven is een losbandig/sober leven (schrappen wat niet past)

Gorgias 493e6-494b5

- 1 - ΣΩ. *Je staat voor twee manieren van leven, de sobere en de losbandige. Zou je je in dat geval*
2 *uitdrukken zoals ik in het volgende voorbeeld? Εἰ δυοῖν ἀνδροῖν ἐκατέρῳ πίθοι πολλοὶ εἶεν καὶ*
3 *τῷ μὲν ἐτέρῳ ὑγιεῖς καὶ πλήρεις, ὁ μὲν οἴνου, ὁ δὲ μέλιτος, ὁ δὲ γάλακτος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ*
4 *πολλῶν,νάματα δὲ σπάνια καὶ χαλεπὰ [...] εἶη καὶ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ χαλεπῶν*
5 *ἐκποριζόμενα· ὁ μὲν οὖν ἕτερος πληρωσάμενος μήτ' ἐποχτετεύοι μήτε τι φροντίζοι, ἀλλ' ἔνεκα*
6 *τούτων ἡσυχίαν ἔχοι· τῷ δ' ἐτέρῳ τὰ μὲννάματα, ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ, δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι,*
7 *χαλεπὰ δέ, τὰ δ' ἀγγεῖα τετρημένα καὶ σαθρά, ἀναγκάζοιτο δ' αἰεὶ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν*
8 *πιμπλάναι αὐτά, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο λύπας. Als de levensvoorwaarden van die twee mensen*
9 *zo zijn, welke noem jij dan de gelukkigste, die van de losbandige of die van de fatsoenlijke?*
10 *Heb ik je nu, met dit argument, een beetje overhaald om te erkennen dat een gematigd leven*
11 *beter is dan een teugelloos? Of heb ik je niet overtuigd?*
- 12 - ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες. Τῷ μὲν γὰρ πληρωσαμένῳ ἐκείνῳ οὐκέτ' ἔστιν ἡδονὴ
13 οὐδεμία, ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν [...] τὸ ὥσπερ λίθον ζῆν, ἐπειδὰν πληρώσῃ, μήτε χαίροντα ἔτι μήτε
14 λυπούμενον. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ἔστιν τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλεῖστον ἐπιρρεῖν.
- 15 - ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ', ἂν πολὺ ἐπιρρέῃ, πολὺ καὶ τὸ ἀπίον εἶναι, καὶ μεγάλ' ἄττα τὰ τρήματα
16 εἶναι ταῖς ἐκροαῖς;
- 17 - ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

Verklaringen

2. Εἰ: de lange voorwaardelijke bijzin kan je eventueel als een hoofdzin vertalen, ingeleid door ‘*Veronderstel dat...*’ (= εἰ)
2. δουῖν ἀνδροῖν: gen. mv. dualis (de dualis wijst steeds op een tweetal, dat hier wordt opgesplitst in τῷ μὲν ἑτέρῳ ... τῷ δ’ ἑτέρῳ).
- 3-4. ἄλλοι πολλοὶ πολλῶν: beknopt geformuleerd; wat bedoeld wordt is ἄλλοι πολλοὶ <πίθοι πλήρεις> πολλῶν.
4. τὸ νᾶμα (gen. νάματος): *vloeistof*
4. σπάνιος, α, ον: *zeldzaam*
4. χαλεπός betekent hier *moeilijk (te verkrijgen)*
4. εἶη: enkelvoudig werkwoord voor een onderwerp in onz. mv.
5. ἐποχετεύειν (ἐποχετεύω): *erbij gieten*
5. ἐκπορίζειν (ἐκπορίζω) *verkrijgen*; πορίζειν (l. 7) heeft dezelfde betekenis
5. τι: voorwerp bij φροντίζοι
7. τὸ ἀγγεῖον: *vat*
7. τετρημένα is een passief part. perf. van τετραίνειν (τετραίνω) *gaten boren*
7. σαθρός, ἄ, ὄν: *lek*
8. ἔσχατος, η, ον: *uiterste*
13. ἐπειδὴν πληρώση: deze twee woorden vormen een beknopte maar volledige bijzin; het onderwerp van πληρώση is ‘de eerste man’ (τῷ μὲν op l. 12); het werkwoord heeft in de actieve vorm dezelfde betekenis als het mediale πληρωσαμένῳ (l. 12).
- 13-14. μήτε χαίροντα ἔτι μήτε λυπούμενον: hoort bij λίθον (l. 13).
14. ἐν τῷ ὡς πλεῖστον ἐπιρρεῖν: herneemt ἐν τούτῳ
15. Οὐκοῦν: let op het accent (≠ οὐκουν).
15. ἄν = ἔάν
15. τὸ ἀπιόν: gesubstantiveerd participium van ἀπιέναι (ἄπειμι, ἀπέρχομαι)
15. ἄττα = τίνα (onz. mv. van het onbepaald vnw. τις)
15. bij ἀνάγκη is <ἐστί> bij te denken
15. τὸ τρῆμα (gen. τρήματος): *gat*
16. ἡ ἐκροή: *het wegvloeien, het verlies van vloeistof*

Een gelukkig leven is een losbandig/sober leven (schrappen wat niet past)

Gorgias 493e6-494b5

Vertaling

SOCR. Je staat voor twee manieren van leven, de sobere en de losbandige. Zou je je in dat geval uitdrukken zoals ik in het volgende voorbeeld? Veronderstel dat er twee mensen een hele reeks vaten bezitten. Die van de eerste zijn in goede staat en gevuld met wijn, honing, melk, of allerlei andere zaken; de vloeistoffen in die vaten zijn schaars en zeldzaam, en alleen met veel last en moeite te verkrijgen. Nu deze man zijn vaten heeft gevuld, giet hij er verder niets meer bij en hij maakt er zich ook geen zorgen over, maar hij blijft rustig. Veronderstel dat ook voor de tweede, net als voor de eerste, de vloeistoffen moeilijk te verkrijgen zijn, maar dat zijn vaten vol gaten en lek zijn; hij is gedwongen ze dag en nacht zonder onderbreking bij te vullen, als hij de uiterste ontberingen wil voorkomen. Als de levensvoorwaarden van die twee mensen zo zijn, welke noem jij dan de gelukkigste, die van de losbandige of die van de fatsoenlijke? Heb ik je nu, met dit argument, een beetje overhaald om te erkennen dat een gematigd leven beter is dan een teugelloos? Of heb ik je niet overtuigd?

CALL. Nee, Socrates. Als die eerste man zijn vaten eens gevuld heeft, is het helemaal gedaan met zijn genot. Dan leidt hij [...] het leven van een steen. Zodat hij klaar is met het vullen, kent hij geen vreugde of smart meer. Nee, het aangename van het leven bestaat er juist in dat er zoveel mogelijk toevloeit.

SOCR. Maar als er veel toevloeit, moet er onvermijdelijk ook veel wegvloeien, en moeten er daarvoor grote gaten zijn.

CALL. Heel zeker!

(vert. X. DE WIN bewerkt door J. ECTOR et al., 1999)

Een gelukkig leven is een losbandig/sober leven (schrappen wat niet past)

Gorgias 493e6-494b5

Opgave

1. Vertaal *Gorgias 493e6-494b5*. (140 ptn)

2. Reflectieopdracht (60 pt)

(a) Socrates gebruikt beedspraak om twee groepen van mensen te vergelijken. Waar staan de elementen uit de beedspraak voor? (30 ptn)

(b) Welk van de twee alternatieven leidt volgens jou tot een gelukkig leven? Waarom? Motiveer je antwoord. (30 ptn)

(Schrijf voor elk van beide reflectievragen een tekst van minimum 15 lijnen. Structureer je antwoord en geef daarbij voldoende en degelijk opgebouwde argumenten.)